

כתובים • חמש מגילות
עם תרגום תעתיק ופרושים

CELE CINCI MEGHILOT

CÂNTAREA CÂNTĂRILOR
RUT • PLÂNGERILE
ECLESIASTUL • ESTER

TRADUCERE, TRANSLITERARE ȘI
ADNOTĂRI DUPĂ SURSE IUDAICE
DE RABIN ȘLOMO SORIN ROSEN

© 2023 / ג"שפ"ת – Sorin Rosen

Coperta conține elemente grafice preluate de pe site-ul *Freepik.com*

TOATE DREPTURILE REZERVATE. Această carte este protejată de legile ce garantează dreptul de autor (*copyright*). Reproducerea integrală sau parțială, fotocopierea, scanarea, stocarea în sisteme ce permit accesul la informații, transpunerea în format electronic sau audio, precum și alte fapte similare făcute fără permisiunea scrisă a autorului constituie o încălcare a legislației în vigoare, a principiilor de drept iudaic (*halaha*) și a legilor Torei. Realizarea cărții a implicat resurse importante, iar protejarea acestor drepturi va fi urmărită cu toate mijloacele legale.

Această carte conține texte sfinte și vă rugăm să o tratați cu respect.

Informații pe email: jewishbooksro@gmail.com

Site comenzi online: www.jewishbooks.ro

ISBN 978-1-7782397-2-4

CUPRINS

Introducere la <i>meghilot</i>	v
Notă asupra ediției	vii
Mulțumiri	x
Notă introductivă	xi
Note de cantilație	xiii

Cântarea Cântărilor	3	שִׁיר הַשִּׁירִים ◦ <i>Şir Haşirim</i>
Rut	29	רוּת ◦ <i>Rut</i>
Plângerile	51	איכה ◦ <i>Ēiḥa</i>
Eclesiastul	81	קְהֵלֶת ◦ <i>Kohelet</i>
Ester	129	אֶסְתֵּר ◦ <i>Estēr</i>

Bibliografie	177
Index de nume proprii	181
Index de subiecte biblice	182

INTRODUCERE LA MEGHILOT

După publicarea *humaș*-ului bilingv „Tora și Haftarot”, care a văzut lumina tiparului în luna septembrie 2022, următoarea oprire logică pe drumul traducerii integrale a Bibliei Ebraice (ebr: תנ"ך *Tanah*) ar fi fost desigur Cartea lui Ioșua, care urmează celor cinci cărți ale Torei.

Ne aflăm însă acum în fața unui alt volum cu traducere, transliterare și adnotări, în același format ca și *humaș*-ul, pe o temă care nu face parte din cărțile profetilor (ebr: נביאים *Neviim*), ci abordează cinci dintre cărțile incluse în secțiunea de Scrieri (ebr: כתובים *Ketuvim*).

Justificarea pentru această abatere de la canonul stabilit al Bibliei Ebraice ține de ritualul de cult iudaic. Astfel, în timp ce *humaș*-ul este folosit în sinagogi în fiecare Șabat și sărbătoare biblică, anumite zile speciale din calendarul iudaic au asociate câte o *meghila* (lit: „un sul”), o lectură din Scrieri care completează prin tematica ei ritualul sinagogal, adăugând semnificații și simboluri specifice, îndemnând sufletul evreiesc către o mai profundă conectare cu spiritul zilei.

שיר הַשִּׁירִים *Šir Haširim* – „Cântarea Cântărilor”, o compoziție care datează din secolul al IX-lea î.e.a., din perioada regilor Israelului, este asociată cu sărbătoarea de Pesah (Paștele Evreiesc). Tradițional, ea este citită în a șaptea zile a sărbătorii, evocând alegoric dragostea dintre Dumnezeu și poporul lui Israel, acea dragoste eternă și nemărginită care a înclinat decisiv balanța în favoarea eliberării evreilor din robia egipteană. În multe din comunitățile sefarde, există obiceiul de a citi public Cântarea Cântărilor și în fiecare vineri seara, la începerea Șabatului.

מגילת רות *Meghilat Rut* – „Sulul lui Rut” este o poveste atribuită de către tradiție profetului Samuel (Šmuel). Ea este citită în sinagogi de Șavuot, când evreii celebrează Primirea Torei de la Dumnezeu, la Muntele Sinai. Dincolo de conotația rurală și agricolă a poveștii – acțiunea ei având loc la începutul verii, când este celebrată și sărbătoarea de Șavuot – povestea evocă dorința lui Rut de a se alătura poporului evreu și de a-și asuma credința și religia mozaică. Aidoma dorinței lui Rut, exprimată în chiar versetele *meghilei*, evreii adunați la poalele Muntelui Sinai pentru Revelație au afirmat și ei emfatic נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע *naase venișma* – „vom face și vom asculta”^A, asumându-și astfel autoritatea celor 613 porunci și legământul încheiat cu Dumnezeu.

מגילת איכה *Meghilat Eïha* – „Sulul Plângerilor” îl are ca autor pe profetul Ieremia (Irmiahu), evenimentele descrise în ea fiind asociate distrugerii Templului din Ierusalim în anul 586 î.e.a. Cartea este citită într-o atmosferă de doliu și jale

^A Exodul 24:7

VI

în seara zilei de *Tiṣa Be'Av* (9 Av), când evreii din întreaga lume comemorează pierderea Sanctuarului lui Dumnezeu și lungul exil pe care l-a îndurat poporul evreu de la distrugerea celui de-al Doilea Templu în anul 70 e.a. și până astăzi.

מגילת קהלת (*Meghilat Kohelet*) – „*Sulul lui Kohelet*” sau, după denumirea sub care a fost preluat el în literatura română, *Eclesiastul*, este și ea o carte atribuită lui Solomon (Șlomo), care a domnit asupra Israelului între 969-930 î.e.a. Cartea este citită de Sucot și reprezintă o meditație asupra rostului omului în lume, în relația lui cu semenii și cu Dumnezeu. Dincolo de aluziile legate de Sucot și Șmini Ațeret, care se desprind chiar din textul biblic (v. Ecl. 1:1 și 11:2 și notele asociate), cartea evocă și tema spiritualității în contrast cu bogăția materială, precum și tema bucuriei omului în prezența lui Dumnezeu – ambele teme clasice pentru perioada străngerii recoltelor într-o societate agricolă.

מגילת אסתר (*Meghilat Estēr*) – „*Sulul Esterei*” este o compoziție atribuită de tradiția iudaică rabinilor Marii Adunări, acțiunea ei desfășurându-se în secolul al V-lea î.e.a. în Imperiul Persan. Cartea este intrinsec legată de sărbătoarea de Purim, a cărei istorie și ritual le descrie. Probabil cea mai cunoscută din cele cinci *meghilot*, citită în sinagogi cu binecuvântări specifice, *Meghilat Estēr* consemnează povestea evreilor din Imperiul Persan, amenințați cu pieirea și apoi salvați de la complotul pus la cale de Haman pentru a-i extermina.

Ordinea în care apar aici cele cinci *meghilot* este dictată de canonul tradițional iudaic, deși există și surse talmudice^A care propun o altă ordine, și anume: Rut, *Eclesiastul*, *Cântarea Cântărilor*, *Plângerile și Ester*. Indiferent de ordinea lor în acest volum sau în canonul Bibliei Ebraice, חמשה מגילות (*hameș meghilot*) – lit: „*cinci suluri*” își merită cu siguranță numele de „**Cele cinci meghilot**”, nume însoțit așadar de pronume demonstrativ, datorită semnificației lor aparte în iudaism.

Ținând seama de caracterul ei special, prezenta lucrare nu este – și nici nu poate fi – un tot unitar. Tematica celor cinci componente ale sale este variată, limbajul este diferit, cronologia evenimentelor descrise se întinde pe durata mai multor secole. Dacă două dintre *meghilot*, respectiv *Cântarea Cântărilor* și *Eclesiastul*, au același autor, celelalte trei *meghilot* sunt scrise în stiluri diferite, în epoci istorice diferite, cu motivație diferită, fiecare dintre ele păstrându-și individualitatea și personalitatea. Cu toate acestea, faptul că aceste cinci cărți tematice distincte au fost reunite de tradiția iudaică în ritualul asociat sărbătorilor evreiești este un motiv suficient pentru ca ele să fie publicate împreună, într-un singur volum.

Sperăm din tot sufletul ca această carte să-și găsească drumul către mințile și sufletele cititorilor și să fie o sursă de inspirație și de studiu, călăuzind pe orice doritor pe calea apropierei de Dumnezeu, de spiritualitate și de o mai profundă înțelegere a textelor biblice.

^A TB Bava Batra 14b-15a

Estēr ◦ אֶסְתֵּר

Ester

ESTER ◦ מגילת אסתר

Ester 1:1-10:3 ◦ אסתר א:א-י:ג

Domnia lui Ahașveroș **1**¹ Și a fost în zilele lui Ahașveroș^A – el este^B Ahașveroș, cel care domnea^C din India și până în Etiopia [peste] o sută douăzeci și șapte de ținuturi^D. ² În zilele acelea, pe când ședea împăratul^E Ahașveroș pe tronul^F împărăției lui, care era în capitala^G Șușan, ³ în cel deal treilea an al domniei lui, a făcut un ospăț pentru toate căpeteniile lui și slujitorii^H lui, elita Persiei și Mediei, dregătorii și căpeteniile ținuturilor de dinaintea lui, ⁴ când a arătat bogăția

Ospățul dat de împărat

א ויהי בימי אחשוורוש הוא אחשוורוש המלך מהדו ועד- כוש שבע ועשרים ומאה מדינה: ב בימים ההם פשבת ו המלך אחשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: ג בשנת שלוש למלו עשה משתה לכל-שריו ועבדיו חיל ו פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו: ד בהראתו את-עשר

*1*¹ Vaiehi bimēi Ahašvēroš hu Ahašvēroš hamolēh mē'Hodu vead-Kuș ševa veesrim umēa medina. ² Baiamim hahēm keševet hameleh Ahašvēroš al kisē malhuto ašer be'Šušan habira ³ bišnat šaloš lemolho asa miše lehol-sarav vaavadav hēil Paras u'Madai hapartemim vesarēi hamedinot lefanav ⁴ beharoto et-ošer

^A Deși un fapt disputat și greu de asociat istoric, împăratul menționat aici este asociat de tradiția iudaică lui Xerxes, succesorul lui Kores, care a domnit la 70 de ani de la exilul babilonian (Rași). Aici, el apare fără funcția sa imperială, sugerând că atunci el nu fusese încă încoronat împărat (Malbim).

^B În ciuda repetatelor cereri primite de la evrei, acest Ahașveroș a refuzat să le permită acestora să revină în Israel și să reconstruiască Templul (Rași, cf. TB Meghila 11a).

^C Ahașveroș ajunsese la putere după ce cumpăraseră bunăvoința nobililor cu bani și favoriți, el nefiind nici de viță nobilă și nici având vreo pretenție legitimă la tronul Persiei (Rași).

^D Variante: „state” sau „provincii”. Autoritatea sa era supremă și imperiul său foarte vast (Rași).

^E Termenul ebraic מלך (meleḥ) înseamnă „rege”, dar în această traducere am ales să folosim pentru Ahașveroș titlul de „împărat”, datorită teritoriului deosebit de vast și heterogen peste care domnea.

^F Conform unei tradiții citate în Talmud, Ahașveroș a dorit să se așeze pe tronul regelui Solomon, confiscat din Israel în urma exilului, dar tronul l-a respins și l-a rănit când s-a așezat pe el. Atunci, el le-a poruncit meșterilor să-i facă o replică a aceluia tron, care a devenit „tronul împărăției lui”, amintit aici. O altă explicație, oferită de Talmud, este că Ahașveroș a așteptat 70 de ani după exil și trei ani după încoronare, până ce tronul a devenit efectiv „al împărăției lui”, adică poziția sa pe tron a fost consolidată suficient – v. și profetia din Ieremia 29:10 (Rași, cf. Onkelos și TB Meghila 11b).

^G Sau „citadela Șușan”, acolo fiind palatul imperial și sediul central al puterii lui Ahașveroș.

^H Fie guvernatori ai ținuturilor (Rași, cf. TB Meghila 12a), fie oameni de viță nobilă (Ibn Ezra).

glorioasei lui împărății și cinstirea splendidei lui majestați, zile multe, o sută optzeci de zile^A. ⁵ Și când s-au împlinit zilele acestea, împăratul a făcut pentru tot poporul care se afla în capitala Șușan, de la mare și până la mic, un ospăț de șapte zile, în curtea grădinii sălii de audiențe^B a împăratului. ⁶ Țesături albe^C, bumbac fin și [lână] turcoaz, legate cu funii de in fin și purpură de vergele de argint și stâlpi de marmură, divane de aur și argint, pe o podea de porfir, marmură, ^{Regulile} ^{pentru băut} sidef și mozaic^D, ⁷ și băuturi în vase de aur, și vase din [soiuri de] vase diferite^E și vin împărătesc din belșug^F, după bogăția împăratului. ⁸ Iar băutul era

כבוד מלכותו ואת-יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום: ה ובמלואת ו הימים האלה עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן הבירה למגדול ועד-קטן משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך: י חור ו כרפס ותכלת אחוזי בחבלי-בוץ וארגמן על-גלילי כסף ועמודי שיש משות ו זהב וכסף על רצפת בהט-ושש ודר וסחרת: י והשקות בכלי זהב וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך: ה והשתיה כדת

kevod malhuto veet-iekar tiferet ghedulato iamim rabim šemonim umeat iom. ⁵ *Uvimlot haiamim haēle asa hameleḥ leḥol-haam hanimṭeim be'Šušan habira lemigadol vead-katan mište šivat iamim baḥaṭar ghinat bitan hameleḥ.* ⁶ *Ḥur karpas uṯḥēlet aḥuz behavlēi-vuṭ veargaman al-ghelilēi ḥesef veamudēi šēš mitot zahav vaḥesef al riṭfat bahat-vašēš vedar vesoharet* ⁷ *vehaškot bihlēi zahav veḥēlim mikēlim šonim veiēin malhut rav keiad hameleḥ.* ⁸ *Vehašetia ḥadat*

^A Conform interpretării Midrașului, Nabucodonosor, împăratul persan care îi exilase pe iudei, avea 1080 de comori ascunse. Dumnezeu i-a dezvăluit lui Cyrus, predecesorul lui Ahașveroș, locul unde fuseseră ascunse aceste comori, ca răsplată pentru că permisesse iudeilor să înceapă reconstrucția Templului. Ahașveroș, urmașul lui Cyrus, a obținut comorile și le-a arătat supușilor săi în ritm de șase comori pe zi, corespondent cu cei șase termeni folosiți pentru a-i descrie averea în versetul precedent: „**bogăția glorioasei sale împărății și onoarea splendidei sale majestați**”. În acest ritm, afișarea averii lui Ahașveroș a durat 180 de zile (Gaonul din Vilna).

^B O construcție adiacentă palatului, având lângă ea o grădină sau livadă – v. și Ester 7:7-8.

^C Sensul exact al întregii enumerări este incert. Cuvântul poate deriva de la חיוור (*hiver*) – „pal” sau poate desemna un material cu aspect împletit, asemenea unui coș de nuiete – v. Geneza 40:16.

^D Identitatea exactă a acestor materiale și pietre prețioase este incertă (Rași, cf. TB Meghila 12a).

^E Conform tradiției, la citirea *Meghilat Estēr* în ritual, fragmentul וכלים מכלים שונים (*vehēlim mikēlim šonim*) – „și vase de felurite soiuri” este intonat cu melodia tradițională de la *Ēiḥa* – „Plângerile”, deoarece face aluzie la vasele prădate de invadatori din Templu.

^F Vinul era nu numai din abundență, ci și pentru toate gusturile, fiecare om primind vin mai vechi decât vârsta pe care o avea el însuși (Rași, cf. TB Meghila 12a).